

BEKE MIHÁLY ANDRÁS

VÁRI FÁBIÁN LÁSZLÓ
EMLÉKKÖNYVÉBE

Nem, az nem lehet, Laci, hogy már te is hetvenkedsz! Ne is próbáld elhittetni a világgal! Egy prózáíró, az lehet idős, a regényíráshoz kell a távolság és a belenyugvás. De egy költő, egy igazi költő, mégha alkalmasint tesz is kirándulásokat a próza világában, mindig költő marad, azaz per definitionem: fiatal! Képtelen a belenyugváásra! Különben hogyan is szökkenhet talpra, ha rá számolnak?!* Tudom, persze, az öreg Babits, Arany, meg jónéhányan!... De hát lélekben ők is örökre fiatalok maradtak! Másként nem is lehet verset írni! A költészet, akár egy kései gyerek vagy a kisunoka, fiatalon tart! Tudom, szaporodik fogunkban az idegen anyag, vének vagyunk mint a tenger, az Úristen is előbb-utóbb türelmetlenül mindannyiunk kezére csap és markába nyom egy ingyenbérletet, pedig mi inkább futnánk a villamos vagy egy könnyen libbenő nyári szoknya után, virgonckodnánk, nekimennénk akár a Himalájának is, vagy mondjuk, szerényebben, a Kilimandzsáró havának. Így működik az élet! Egy költő, akinek – amint azt az érzékeny Kiss Ferenc már régóta megmondta – megvan a helye az egyetemes irodalomban, aki képes olyan sorokat leírni, amelyeket még József Attila is megirigyelne: „Aki ölelni képtelen /előbb vagy utóbb ölni fog..” – az nem lehet túl a Krisztusi koron. Lélekben semmiképpen!

Szóval, kedves Laci, kezdjük megint az elején! Megvallom, sehogyan sem tudom felidézni, mikor is találkoztam veled először. Veled: személyesen vagy a verseiddel. Nem tudom, kinek is köszönhető, talán Balla Gyulának, talán Stumpf Béninek, akikkel hajdan együtt söröztünk a Gorkij könyvtár közelében, a Belgrád rakparti teraszkozsmákban, akikről, megvallom, akkoriban még nem tudtam, hogy kik is ők valójában, hogy majd egyszer az irodám falán lesz a közös képünk, hogy Béni emlékszobája előtt sietek el néha a főiskolán, szóval, akkor a Belgrád rakparton, mindezt még nem tudtam. Csak faggattam őket Kárpátaljáról, mely akkor tárulkozott ki előt-

* A költőibb sorok Vári Fábián Lászlótól kölcsönzött vendégszövegek

tem, hiszen, mi tagadás, Erdélyben kevesett hallottunk róla. Vagy amikor a nyolcvanas évek második felében, még a nagy földindulás előtt, éppen Bénivel és Gyulával Ungváron Fodó Sándoréknál jártam, ekkor ismertem meg Debreceni druszámat meg Kárpátalját, jókat beszélgettünk Fodóék kertjében meg az egyik ungvári sörözőben (valójában ezek a képek lógnak ott a falon!). Ők is kérdeztek engem, én is őket! Talán ekkor? Már nem tudom, mikor találkoztunk először, személyesen. De a verseiddel Béni meg Gyula már akkor összetalálkoztattott...

Csak azt tudom, hogy mikor hosszabb időre Kárpátaljára vezényelt a sors, egyik bozgorra tett népemtől a másikhoz, amikor Béni és Gyula már emlékké vált a kőtáblákon, akkor, Laci, sokat köszönhetek neked azért, hogy hamar otthon éreztem magam. Nem csupán a kedves vacsorameghívás (külön köszönet érte kedves feleségednek!), meg a – sajnos, ritka – beszélgetéseink miatt, hanem mert újra föllapoztam verseidet, hamar megértettem és megéreztem, hogy olyan közösségbe érkeztem, amely sorsban és lélekben oly hasonló a székelyeimhez, és ahol értik azt, hogy mindkét hazából kiárvulva, csak hitünkben töretlenül, lelkünk hófehér vásznaira Isten árnyéka nehezül. Verseidben ott él Farkas Árpád, Nagy László, Illyés Gyula és Mikes Kelemen lelke – a fogak közé szorított elvek. Kassa, Kolozsvár, számunkra száz éve eltemetve.... Egy hajdan Kolozsvárt kontárkodott versem jut eszembe, közös a létélményünk, te bizonyosan megérted:

*a megtört testből most már
a köröm alól vérzik föl
az a fájdalmas
remeg a gyomor nyel
okádni
nem akar nem is mer
már föld a kéz már kő a fej
bocsánatot a történelem nem ismer
TUSSSSSSS - rikolt a szalonzenekar
roppan a megfeszült tüdő
úgy
úgy halogatja
úgy halogatja a dalt
úgy halogatja a dalt a Hattyúkórus*

Hát valahogy így vagyunk ezzel!... Thomas Mann, a fehérek köré keveredett európai, valami furcsa dolgot írt az időről, pontosabban időérzékelésünkről: ha intenzíven, küzdelmesen éljük napjainkat, bár úgy érezzük, hogy azok gyorsan múlnak, visszatekintve mégis hosszúnak tűnik az idő; de ha unalomban, lassan, hosszasan telnek a napjaink, visszatekintve igen rövidnek érezzük továtűnt életünk. Nos, úgy fest, nekünk, Erdélyben és Kárpátalján igen hosszú idő jutott, száz éveket mért ránk a sors! Igen soká várható, míg végre helyére kerülnek a dolgok. Ha egyáltalán...

Azt magam sem tudom, hogy szitkozódni vagy sírni könnyebb-e, csak azt hiszem, hogy szóval és betűvel protestálni mégiscsak érdemes, mi más is tehetnénk, így hát krisztusi korral és főleg lélekkel, műveld csak tovább a csodát, kívánom, hogy minél később kéressen maga elé az Isten, kinek kegyelméből költőként művelheted, még legalább ugyanennyi esztendeig!

